WYROK SĄDU (ósma izba)

z dnia 16 czerwca 2011 r.*

W sprawie T-211/08

Putters International NV, z siedzibą w Cargovil (Belgia), reprezentowana przez adwokata K. Platteau,

strona skarżąca,

przeciwko

Komisji Europejskiej, reprezentowanej przez A. Bouqueta oraz F. Ronkesa Agerbeeka, działających w charakterze pełnomocników,

strona pozwana,

mającej za przedmiot żądanie stwierdzenia nieważności części decyzji Komisji C(2008) 926 wersja ostateczna z dnia 11 marca 2008 r. w sprawie postępowania na podstawie art. 81 [WE] i art. 53 porozumienia EOG (sprawa COMP/38.543 – Usługi w zakresie przeprowadzek międzynarodowych), a także – tytułem żądania ewentualnego – uchylenie lub obniżenie grzywny nałożonej na skarżącą,

* Język postępowania: niderlandzki.

SĄD (ósma izba),

w składzie: S. Papasavvas, pełniący obowiązki prezesa, N. Wahl i A. Dittrich (sprawozdawca), sędziowie,

sekretarz: J. Plingers, administrator,

uwzględniając procedurę pisemną i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 6 maja 2010 r.,

wydaje następujący

Wyrok

Okoliczności faktyczne

1. *Przedmiot sporu*

1 Zgodnie z brzmieniem decyzji Komisji C(2008) 926 wersja ostateczna z dnia 11 marca 2008 r. w sprawie postępowania na podstawie art. 81 [WE] i art. 53 porozumienia EOG (sprawa COMP/38.543 – Usługi w zakresie przeprowadzek międzynarodowych) (zwanej dalej „zaskarżoną decyzją"), której streszczenie zostało opublikowane w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej* w dniu 11 sierpnia 2009 r. (Dz.U. C 188, s. 16), skarżąca, Putters International NV, uczestniczyła w kartelu na rynku usług przeprowadzek międzynarodowych w Belgii, który to kartel polegał na pośrednim

i bezpośrednim ustalaniu cen, podziale rynku oraz manipulowaniu postępowaniem przetargowym. Komisja Wspólnot Europejskich wskazuje, że kartel funkcjonował niemalże 19 lat (od października 1984 r. do września 2003 r.). Członkowie kartelu ustalali ceny, przedstawiali klientom fikcyjne kosztorysy (zwane „pozornymi kosztorysami") oraz wzajemnie rekompensowali straty wynikające z odrzucenia ofert za pomocą systemu kompensacji finansowych (zwanych dalej „prowizjami").

2. *Skarżąca*

2 Putters International (zwana dalej „Putters" lub „skarżącą") funkcjonuje w formie spółki akcyjnej od dnia 9 stycznia 1997 r. W trakcie roku gospodarczego zakończonego w dniu 31 grudnia 2006 r. Putters osiągnęła na rynkach światowych łączny obrót w wysokości 3 950 907 EUR.

3. *Postępowanie administracyjne*

3 Zgodnie z brzmieniem zaskarżonej decyzji Komisja wszczęła postępowanie z własnej inicjatywy, ponieważ dysponowała informacjami wskazującymi, że niektóre spółki prawa belgijskiego prowadzące działalność w sektorze usług w zakresie przeprowadzek międzynarodowych uczestniczą w porozumieniach, które mogły wchodzić w zakres zakazu przewidzianego w art. 81 WE.

4 Na podstawie art. 14 ust. 3. rozporządzenia Rady nr 17 z dnia 6 lutego 1962 r., pierwszego rozporządzenia wprowadzającego w życie art. [81 WE] i [82 WE] (Dz.U. 13, s. 204), we wrześniu 2003 r. przeprowadzono kontrole w przedsiębiorstwach Allied Arthur Pierre NV, Interdean NV, Transworld International NV oraz Ziegler SA. W następstwie tych kontroli Allied Arthur Pierre przedłożyła wniosek o zwolnienie z grzywny lub jej obniżenie zgodnie z obwieszczeniem Komisji w sprawie zwolnienia z grzywien oraz zmniejszania grzywien w przypadkach karteli (Dz.U. 2002, C 45, s. 3,

zwanym dalej „komunikatem w sprawie współpracy z 2002 r.”). Allied Arthur Pierre przyznała się do udziału w porozumieniach w sprawie prowizji oraz pozornych kosztorysów, wymieniła swych konkurentów uczestniczących w porozumieniach, w szczególności konkurenta uprzednio nieznanego służbom Komisji, oraz przedłożyła dokumenty potwierdzające treść jej ustnych oświadczeń.

5 Zgodnie art. 18 rozporządzenia Rady (WE) nr 1/2003 z dnia 16 grudnia 2002 r. w sprawie wprowadzenia w życie reguł konkurencji ustanowionych w art. 81 [WE] i 82 [WE] (Dz.U. 2003, L 1, s. 1) Komisja wystosowała do przedsiębiorstw uczestniczących w porozumieniach antykonkurencyjnych, ich konkurentów oraz do organizacji zawodowej liczne pisemne żądania informacji. W dniu 18 października 2006 r. Komisja wystosowała do wielu przedsiębiorstw pismo w sprawie przedstawienia zarzutów. Wszyscy adresaci pisma ustosunkowali się do jego treści. Ich przedstawiciele, z wyjątkiem przedstawicieli Amertranseuro Internationl Holdings Ltd, Stichting Administratiekantoor Portielje, Team Relocations Ltd i Trans Euro, zażądali dostępu do dokumentów znajdujących się w aktach Komisji, dostępnych wyłącznie w lokalach Komisji. Komisja udzieliła im dostępu do akt w dniach od 6 do 29 listopada 2009 r. Wysłuchanie odbyło się w dniu 22 marca 2007 r.

6 W dniu 11 marca 2008 r. Komisja wydała zaskarżoną decyzję.

4. *Zaskarżona decyzja*

7 Komisja twierdzi, że adresaci zaskarżonej decyzji, w tym skarżąca, uczestniczyli w kartelu w sektorze usług w zakresie przeprowadzek międzynarodowych w Belgii lub są za udział w kartelu odpowiedzialni. Uczestnicy kartelu ustalali ceny, dokonywali podziału klientów oraz manipulowali składaniem ofert co najmniej w okresie od 1984 r. do 2003 r. Dopuścili się oni w związku z tym jednolitego i ciągłego naruszenia art. 81 WE.

8 Zdaniem Komisji usługi będące przedmiotem porozumień dotyczyły zarówno przeprowadzek osób fizycznych, będących klientami indywidualnymi, a także pracownikami przedsiębiorstwa lub instytucji publicznej, jak i przeprowadzek przedsiębiorstw lub instytucji publicznych. Przeprowadzki te charakteryzowały się tym, że Belgia była ich punktem wyjściowym lub miejscem przeznaczenia. W związku z faktem, że siedziby wszystkich przywołanych spółek świadczących usługi w sektorze przeprowadzek międzynarodowych znajdowały się w Belgii oraz że działalność kartelu koncentrowała się w tym państwie, Komisja uznała, że geograficznym ośrodkiem kartelu była Belgia.

9 Łączny obrót uczestników kartelu z działalności w zakresie przeprowadzek międzynarodowych w Belgii został oszacowany przez Komisję na 41 mln EUR w 2002 r. Wobec faktu, iż określiła ona rozmiar sektora na około 83 mln EUR, część rynku przypadającą łącznie przedsiębiorstwom uczestniczącym w kartelu określono jako w przybliżeniu 50% rynku.

10 Komisja wskazuje, że kartel miał w szczególności na celu ustalanie i utrzymanie zawyżonych cen oraz dokonanie równoczesnego lub następczego podziału rynku pod różnymi postaciami: porozumień w sprawie cen, porozumień w sprawie podziału rynku za pomocą systemu ofert osłonowych (pozorne kosztorysy) oraz porozumień w sprawie sytemu kompensacji finansowych za odrzucenie oferty lub w przypadkach wstrzymania się od jej złożenia (prowizje).

11 Komisja jest zdania, że w okresie od 1984 r. do początku lat dziewięćdziesiątych kartel ten funkcjonował w szczególności na podstawie pisemnych porozumień w sprawie ustalania cen. Jednocześnie wprowadzono prowizje i pozorne kosztorysy. Prowizja była ukrytym elementem ceny końcowej ponoszonej przez konsumenta bez uzyskania świadczenia wzajemnego. Stanowiła ona kwotę pieniężną, którą spółka świadcząca usługi w zakresie przeprowadzek międzynarodowych, podpisując umowę na świadczenie usług w tym zakresie, była winna konkurentom, którzy nie podpisali umowy, niezależnie od tego, czy złożyli oni również ofertę w tym zakresie, czy też się wstrzymali. Chodziło zatem o rodzaj kompensacji finansowej dla spółek świadczących usługi w zakresie przeprowadzek, które nie podpisały umowy. Członkowie kartelu obciążali się wzajemnie fakturami za fikcyjne usługi, opiewające na prowizje od odrzuconych ofert lub od ofert, których nie złożyli, obciążając klientów fakturami

opiewającymi na równowartość prowizji. Komisja twierdzi, że praktyka ta winna być uznana za pośrednie ustalanie cen za usługi w zakresie przeprowadzek międzynarodowych w Belgii.

12 Członkowie tego kartelu współpracowali również w zakresie wystawiania pozornych kosztorysów, które wprowadzały klientów, tzn. pracodawców pokrywających koszty przeprowadzek, w błędne przekonanie, iż dokonują oni wyboru na podstawie kryteriów opierających się na konkurencji. Pozorny kosztorys był fikcyjnym kosztorysem przedstawianym klientowi lub przeprowadzającej się osobie przez spółkę, która nie miała zamiaru dokonywać przeprowadzki. Składając pozorny kosztorys, spółka świadcząca usługi w zakresie przeprowadzek, której zależało na podpisaniu umowy (zwana dalej „spółką ubiegającą się"), powodowała, że instytucja lub przedsiębiorstwo otrzymywało liczne kosztorysy, bezpośrednio lub za pośrednictwem osoby, która planowała przeprowadzkę. W tym celu spółka ubiegająca się wskazywała konkurentom cenę, kwotę ubezpieczenia i koszty magazynowania, na które mieli oni wycenić usługę. Cena ta – wyższa od ceny zaproponowanej przez spółkę ubiegającą się – figurowała następnie w pozornych kosztorysach. Zdaniem Komisji, biorąc pod uwagę fakt, że pracodawca wybiera zwykle spółkę, która oferuje najniższą cenę, spółki zainteresowane przeprowadzeniem tej samej międzynarodowej przeprowadzki wiedziały co do zasady z wyprzedzeniem, która spośród nich będzie mogła podpisać umowę na dokonanie konkretnej przeprowadzki.

13 Poza tym Komisja wskazuje, że cena proponowana przez spółkę ubiegającą się mogła być wyższa, ponieważ inne spółki zainteresowane dokonaniem tej samej przeprowadzki składały pozorne kosztorysy, w których figurowała cena wskazana przez spółkę ubiegającą się. Komisja cytuje dla przykładu w motywie 233 zaskarżonej decyzji wewnętrzną korespondencję elektroniczną Allied Arthur Pierre z dnia 11 lipca 1997 r., w której mowa, że „[k]lient poprosił o dwa pozorne kosztorysy, możemy zatem zaproponować wysoką cenę". Dlatego też Komisja twierdzi, że przedstawianie klientom pozornych kosztorysów było manipulowaniem postępowaniem przetargowym

z tym skutkiem, że wszystkie ceny wskazane w ofertach były celowo wyższe niż cena spółki ubiegającej się, a w każdym razie wyższe niż w warunkach konkurencyjnych.

14 Komisja twierdzi, że porozumienia dotyczyły okresu do 2003 r. Jej zdaniem te złożone działania miały ten sam cel – ustalanie cen, podział rynku i zakłócanie w ten sposób konkurencji.

15 Ostatecznie Komisja wydała zaskarżoną decyzję, której art. 1 brzmi następująco:

„Wymienione przedsiębiorstwa dopuściły się naruszenia przepisów art. 81 ust. 1 [WE], ustalając w sposób bezpośredni lub pośredni ceny usług w zakresie przeprowadzek międzynarodowych w Belgii, dzieląc między siebie część tego rynku i manipulując postępowaniem przetargowym w następujących okresach:

[…]

f) [Putters] od dnia 14 lutego 1997 r. do dnia 4 sierpnia 2003 r.;

[…] [tłumaczenie nieoficjalne]".

16 W konsekwencji w art. 2 lit. h) zaskarżonej decyzji Komisja nałożyła na skarżącą grzywnę w wysokości 395 000 EUR.

17 W celu obliczenia kwoty grzywien Komisja zastosowała metodę określoną w wytycznych w sprawie metody ustalania grzywien nakładanych na mocy art. 23 ust. 2 lit. a) rozporządzenia nr 1/2003 (Dz.U. 2006, C 210, s. 2, zwanych dalej „wytycznymi z 2006 r.").

Przebieg postępowania i żądania stron

18 Pismem złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 4 czerwca 2008 r. skarżąca wniosła niniejszą skargę.

19 Na podstawie sprawozdania sędziego sprawozdawcy Sąd (ósma izba) postanowił otworzyć procedurę ustną. Na rozprawie w dniu 6 maja 2010 r. wysłuchano wystąpień stron i ich odpowiedzi na pytania Sądu.

20 Skarżąca wnosi do Sądu o:

— stwierdzenie nieważności art. 1 zaskarżonej decyzji w zakresie, w jakim przepis ten stwierdza, iż dopuściła się ona naruszenia art. 81 ust. 1 WE;

— stwierdzenie nieważności art. 2 zaskarżonej decyzji w zakresie, w jakim nakłada on na skarżącą grzywnę;

— w stosownym przypadku ustalenie grzywny zdecydowanie niższej niż określona przez Komisję;

— obciążenie Komisji kosztami postępowania.

21 Komisja wnosi do Sądu o:

— oddalenie skargi;

— obciążenie skarżącej kosztami postępowania.

Co do prawa

22 Skarżąca podnosi pięć zarzutów w celu uchylenia lub obniżenia grzywny. Zarzut pierwszy dotyczy stosowania art. 81 WE, podczas gdy inne zarzuty dotyczą sposobu obliczania grzywny.

1. *W przedmiocie zarzutu pierwszego, dotyczącego udziału skarżącej w złożonym i trwałym kartelu*

Argumenty stron

23 Skarżąca zarzuca Komisji, iż ta popełniła oczywisty błąd w ocenie, zakładając, że skarżąca uczestniczyła w złożonym i trwałym kartelu, podczas gdy uczestniczyła ona jedynie sporadycznie w praktykach dotyczących prowizji i pozornych kosztorysów.

24 Po pierwsze, skarżąca twierdzi, że cele porozumień w sprawie cen z jednej strony i porozumień w sprawie prowizji i pozornych kosztorysów z drugiej strony są całkowicie odmienne. Porozumienia w sprawie prowizji i pozornych kosztorysów nie miały na celu ustalania cen, nawet w pośredni sposób. Po drugie, strony porozumień w sprawie cen z jednej strony i porozumień w sprawie prowizji i pozornych kosztorysów z drugiej strony nie były tożsame. Po trzecie skarżąca tweiredzi, że nie uczestniczyła w ogólnym planie. Mimo że niewielka grupa przedsiębiorstw uczestniczyła w złożonym kartelu, skarżąca nie należała do tej zwartej grupy przedsiębiorstw; twierdzi ona również, iż nie wiedziała o porozumieniach w sprawie cen. Po czwarte, podkreśla ona istotną różnicę jakościową pomiędzy jej udziałem w niektórych praktykach a istnieniem złożonego kartelu pomiędzy ograniczoną liczbą uczestników.

25 W replice skarżąca dodaje, że dwa odmienne cele realizowane przed kartel polegały, po pierwsze, na utrzymaniu wysokich cen świadczenia usług z zakresu międzynarodowych przeprowadzek w Belgii, a po drugie, na podziale rynku tych usług. Niemniej jednak sporadyczny udział skarżącej w praktykach dotyczących pozornych kosztorysów i prowizji nie mógł spowodować podwyższenia ogólnego poziomu cen na rynku.

26 Komisja nie zgadza się z argumentami skarżącej.

Ocena Sądu

27 W zarzucie tym skarżąca kwestionuje antykonkurencyjny charakter niektórych praktyk i podnosi, że nie uczestniczyła w jednolitym i ciągłym naruszeniu opisanym w zaskarżonej decyzji. W konsekwencji należy na wstępie zbadać antykonkurencyjny charakter prowizji i pozornych kosztorysów, a następnie przypomnieć definicję jednolitego i ciągłego naruszenia, aby wreszcie zastosować te zasady do sytuacji skarżącej.

W przedmiocie anytkonkurencyjnego charakteru prowizji i pozornych kosztorysów

28 Skarżąca twierdzi, że porozumienia w sprawie prowizji i pozornych kosztorysów nie miały na celu – nawet w pośredni sposób – ustalania cen. Nie sposób zgodzić się z tym stwierdzeniem. Liczba i pozom prowizji były określone z góry, zanim spółki świadczące usługi w dziedzinie przeprowadzek przedstawiły kosztorysy swym klientom. Prowizje wpływały zatem w sposób nieunikniony na podniesienie poziomu cen, skoro spowodowane w ten sposób koszty były przerzucane na klientów. Jeśli chodzi natomiast o kosztorysy, ceny wskazane w „fałszywych" ofertach były określane przez spółkę, która prosiła o ich wystawienie, i przyjmowane przez spółkę, która wydawała pozorny kosztorys, co pozwalało tej pierwszej na określenie jej ceny na poziomie wyższym niż wynikający z wolnej gry konkurencyjnej, bliższym „fałszywej" cenie uzgodnionej wspólnie. W motywie 233 zaskarżonej decyzji Komisja wykazała, iż posługiwanie się pozornymi kosztorysami powodowało taki skutek w odniesieniu do cen (zob. pkt 13 powyżej).

29 Odnosząc się do argumentu, jakoby pozorne kosztorysy były przedstawiane wyłącznie po tym, jak klient dokonał wyboru, należy podkreślić, że osoba będąca w kontakcie z dostawcą usług – np. funkcjonariusz Komisji – nie była rzeczywistym klientem spółek świadczących usługi w zakresie przeprowadzek. Wybór spółki świadczącej usługi w zakresie przeprowadzek należy bowiem do przedsiębiorstwa lub instytucji płacącej za dokonanie przeprowadzki. Właśnie w celu zapewnienia sobie możliwości wyboru liczne przedsiębiorstwa i instytucje publiczne wymagają przedstawienia wielu ofert.

30 Wreszcie, odnosząc się do argumentu, zgodnie z którym stosowanie przez skarżącą pozornych kosztorysów i prowizji nie mogło spowodować podniesienia ogólnego poziomu cen na rynku, należy przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem do celów stosowania art. 81 ust. 1 WE uwzględnianie rzeczywistych skutków porozumienia jest zbędne, jeżeli celem porozumienia jest zapobieżenie, ograniczenie lub zakłócenie konkurencji na wspólnym rynku (zob. wyrok Trybunału z dnia 13 lipca 1966 r. w sprawach połączonych 56/64 i 58/64 Consten i Grundig przeciwko Komisji,

Rec. s. 429, 496; wyrok Sądu z dnia 6 kwietnia 1995 r. T-143/89 Ferriere Nord przeciwko Komisji, Rec. s. II-917, pkt 30).

W przedmiocie pojęcia jednolitego i ciągłego naruszenia

31 W wyroku z dnia 8 lipca 1999 r. w sprawie C-49/92 P Komisja przeciwko Anic Partecipazioni, Rec. s. I-4125, pkt 82, Trybunał potwierdził, że sztuczny byłby podział ciągłego zachowania charakteryzującego się tym samym pojedynczym celem na kilka odrębnych naruszeń, w sytuacji gdy zachodzi jednolite naruszenie, które stopniowo konkretyzuje się zarówno w drodze porozumień, jak i uzgodnionych praktyk.

32 W takich okolicznościach przedsiębiorstwo, które uczestniczyło w naruszeniu przez swe własne zachowania, które wchodziły w zakres pojęcia porozumienia lub praktyki uzgodnionej o anytkonkurencyjnym celu w rozumieniu art. 81 ust. 1 WE i które miały na celu przyczynienie się do realizacji naruszenia w jego całokształcie, ponosi również odpowiedzialność w odniesieniu do całego okresu swego udziału w tym naruszeniu za zachowania innych przedsiębiorstw w ramach tego samego naruszenia (ww. w pkt 31 wyrok w sprawie Komisja przeciwko Anic Partecipazioni, pkt 83).

33 Z wyroku tego wynika, że aby ustalić istnienie jednolitego i ciągłego naruszenia, Komisja musi udowodnić, że dane przedsiębiorstwo zamierzało przyczynić się swoim zachowaniem do wspólnych celów realizowanych przez ogół uczestników oraz że wiedziało o postępowaniu planowanym lub wprowadzanym w życie przez inne przedsiębiorstwa w dążeniu do tych samych celów lub że mogło to rozsądnie przewidzieć i było gotowe zaakceptować takie ryzyko (ww. w pkt 31 wyrok w sprawie Komisja przeciwko Anic Partecipazioni, pkt 87).

34 Porozumienia, decyzje i uzgodnione praktyki mogą być traktowane jako elementy konstytutywne jednolitego porozumienia antykonkurencyjnego jedynie wówczas, gdy zostanie ustalone, że wpisują się one w ogólny plan realizujący wspólny cel. Poza tym jedynie w przypadku, gdy przedsiębiorstwo w momencie udziału w tych porozumieniach, decyzjach i uzgodnionych praktykach wiedziało lub powinno było wiedzieć, że postępując w ten sposób, staje się częścią jednolitego porozumienia, jego udział w danych porozumieniach, decyzjach i uzgodnionych praktykach może stanowić wyraz przystąpienia do tego porozumienia (wyrok Sądu z dnia 15 marca 2000 r. w sprawach połączonych T-25/95, T-26/95, od T-30/95 do T-32/95, od T-34/95 do T-39/95, od T-42/95 do T-46/95, T-48/95, od T-50/95 do T-65/95, od T-68/95 do T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 i T-104/95 Cimenteries CBR i in. przeciwko Komisji, Rec. s. II-491, pkt 4027, 4112).

35 Z orzecznictwa tego wynika zatem, że aby ustalić udział przedsiębiorstwa w jednolitym i ciągłym naruszeniu, muszą zostać łącznie spełnione trzy przesłanki: istnienie ogólnego planu realizującego wspólny cel, celowe przyczynianie się przedsiębiorstwa do realizacji tego planu oraz fakt, iż miało ono (udowodnioną lub domniemaną) wiedzę na temat noszących znamiona naruszenia zachowań pozostałych uczestników.

36 W świetle zatem tych przesłanek należy zbadać niniejszy zarzut.

W przedmiocie kwalifikacji omawianego zachowania noszącego znamiona naruszenia

— W przedmiocie istnienia ogólnego planu realizującego wspólny cel

37 Odnosząc się, po pierwsze, do istnienia ogólnego planu realizującego wspólny cel, Komisja podnosi, że przedsiębiorstwa – strony niniejszego postępowania – realizowały jeden cel gospodarczy, mianowicie zakłócanie ewolucji cen.

38 Niemniej jednak pojęcie wspólnego celu nie może zostać zdefiniowane za pomocą ogólnego odniesienia do zakłócenia konkurencji na rynku, którego dotyczy naruszenie, ponieważ wpływ na konkurencję jako cel lub skutek jest elementem konstytutywnym każdego zachowania wchodzącego w zakres zastosowania art. 81 ust. 1 WE. Taka definicja pojęcia wspólnego celu mogłaby pozbawić pojęcie jednolitego i ciągłego naruszenia części jego znaczenia, ponieważ pociągałaby za sobą konieczność systematycznej kwalifikacji kilku zachowań dotyczących jednego sektora gospodarki, które są zakazane przez art. 81 ust. 1 WE, jako elementów stanowiących o jednolitym naruszeniu.

39 W niniejszej sprawie z zaskarżonej decyzji wynika, że wspólnym celem, realizowanym na różne sposoby, które wpisywały się w ogólny plan, było ustalenie i utrzymanie na wysokim poziomie cen za świadczenie usług z zakresu przeprowadzek międzynarodowych w Belgii oraz podział tego rynku. Ten wspólny cel został szczegółowo opisany w motywach 314 i 322–344 zaskarżonej decyzji.

40 Obie praktyki, tak jak pisemne porozumienia w sprawie cen, realizowały wspólny cel, mianowicie ograniczenie gry konkurencyjnej pomiędzy uczestnikami kartelu, ustalając wyższy poziom cen niż ten, który istniałby w przypadku braku tych porozumień. Prowizje wypłacane konkurentom, którzy nie podpisywali umowy, odwodziły ich silnie od proponowania ceny konkurencyjnej, a wymieniając informacje na temat ich ofert w ramach pozornych kosztorysów, uczestnicy kartelu ograniczali konkurencję za pomocą cen. Poza tym porozumienia w sprawie pozornych kosztorysów pozwalały uczestnikom kartelu na utrzymanie cen na poziomie wyższym, niż osiągnęłyby one w przypadku ich braku.

41 Wreszcie jednolite i ciągłe naruszenie może realizować podwójny cel – oddziaływania na ceny i podziału rynku. Argument ten nie może zatem podważyć istnienia tego rodzaju naruszenia, tak samo jak argument, że strony porozumień w sprawie cen i strony porozumień w sprawie prowizji i pozornych kosztorysów nie są ze sobą tożsame. Sama okoliczność, że każde z przedsiębiorstw bierze udział w naruszeniu we

właściwej mu formie, nie wpływa bowiem na kwalifikację tego naruszenia jako jednolitego i ciągłego (wyrok Sądu z dnia 8 lipca 2008 r. w sprawie T-53/03 BPB przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-1333, pkt 260).

— W przedmiocie zamierzonego przyczyniania się przez skarżącą do realizacji ogólnego planu

42 Jeśli chodzi, po drugie, o przyczynianie się przez skarżącą do naruszenia, jest bezsprzeczne, że uczestniczyła ona w dwóch z trzech praktyk opisanych w zaskarżonej decyzji, mianowicie w porozumieniach w sprawie prowizji i porozumieniach w sprawie pozornych kosztorysów.

43 Natomiast skarżąca nigdy nie uczestniczyła w pisemnych porozumieniach w sprawie cen. Przedsiębiorstwo biorące udział w naruszeniu poprzez własne zachowania jest również odpowiedzialne za zachowania pozostałych przedsiębiorstw mieszczące się w ramach tego samego naruszenia wyłącznie przez okres swojego udziału we wspomnianym naruszeniu (zob. ww. w pkt 31 wyrok w sprawie Komisja przeciwko Anic Partecipazioni, pkt 83). W konsekwencji skarżąca nie może być pociągnięta do odpowiedzialności za zachowania, których zaprzestano na co najmniej pięć lat przed jej przystąpieniem do kartelu.

44 Niemniej jednak w zaskarżonej decyzji Komisja stwierdziła, iż skarżąca dopuściła się naruszenia art. 81 ust. 1 WE wyłącznie w okresie od dnia 14 lutego 1997 r. do dnia 4 sierpnia 2003 r. – okresie, w trakcie którego skarżąca uczestniczyła we wszystkich przejawach działalności kartelu. Stąd też Komisja słusznie wzięła pod uwagę fakt, że spółka ta uczestniczyła w kartelu wyłącznie od 1997 r.

45 Poza tym twierdzenia skarżącej, jakoby porozumienia w sprawie prowizji i pozornych kosztorysów nie były stosowane równocześnie, a decyzje w sprawie prowizji były podejmowane doraźnie, są pozbawione znaczenia, ponieważ wbrew temu, co twierdzi skarżąca, obie te praktyki mają ten sam cel.

— W przedmiocie wiedzy skarżącej na temat zachowań noszących znamiona naruszenia

46 Po trzecie, odnosząc się do tego, czy skarżąca wiedziała o zachowaniach innych uczestników kartelu noszących znamiona naruszenia, prawdą jest, że w okresie, w którym brała ona udział w kartelu, nie odbywały się żadne spotkania antykonkurencyjne. Niemniej jednak fakt, iż skarżąca nigdy nie uczestniczyła w tego rodzaju spotkaniu, nie jest decydujący, ponieważ funkcjonowanie tego kartelu wskazuje, że jego członkowie nie musieli uczestniczyć w spotkaniach, aby mieć informacje o porozumieniach w sprawie prowizji lub pozornych kosztorysów lub żeby w nich uczestniczyć. Co do zasady, porozumienia były zawierane telefonicznie, drogą elektroniczną lub faksem.

47 Poza tym skarżąca musiała mieć wiedzę na temat noszących znamiona naruszenia zachowań innych uczestników kartelu, skoro praktyka w zakresie prowizji i pozornych kosztorysów opierała się za każdym razem na wzajemnej współpracy z innymi partnerami. System ten opierał się bowiem na zasadzie „do ut des", ponieważ każde przedsiębiorstwo, które płaciło prowizję lub wystawiało pozorny kosztorys, samo oczekiwało w przyszłości możliwości skorzystania z tego systemu i uzyskania prowizji lub otrzymania pozornego kosztorysu. Tym samym wbrew twierdzeniom skarżącej decyzje w tym zakresie nie były podejmowane doraźnie, lecz miały charakter komplementarny.

48 Twierdzenie skarżącej, zgodnie z którym nie wiedziała ona o porozumieniach pisemnych oraz o praktyce prowizji przed 1997 r., jest bez znaczenia, ponieważ

decyzja obciąża ją odpowiedzialnością za naruszenie wyłącznie od tej daty. Najpóźniej w 1997 r., kiedy to przyjęła po raz pierwszy prowizję, skarżąca dowiedziała się, iż wszystkie zaangażowane przedsiębiorstwa nie prowadzą działalności w normalnych warunkach konkurencyjnych. Wiedziała ona zatem o zachowaniach noszących znamiona naruszenia, jak również o antykonkurencyjnym celu realizowanym przez inne przedsiębiorstwa.

49 W konsekwencji Komisja miała podstawy, by uznać, że skarżąca wiedziała lub powinna była widzieć o noszących znamiona naruszenia zachowaniach innych uczestników kartelu.

50 Z ogółu powyższych uwag wynika, że Komisja słusznie uznała, iż skarżąca uczestniczyła w jednolitym i ciągłym naruszeniu opisanym w zaskarżonej decyzji. Tym samym zarzut pierwszy należy oddalić.

2. *W przedmiocie zarzutu drugiego, dotyczącego obliczenia kwoty podstawowej grzywny*

Argumenty stron

51 W zarzucie drugim skarżąca twierdzi, że przy ustalaniu podstawowej kwoty grzywny Komisja naruszyła zasady proporcjonalności i równego traktowania.

52 Zdaniem skarżącej kwota podstawowa grzywny została zawyżona, ponieważ jej obrót mający bezpośredni lub pośredni związek z naruszeniem był w oczywisty sposób niższy niż kwota 1 441 149 EUR, którą przyjęła Komisja. Wpływ na naruszenie miał bowiem wyłącznie 1% przeprowadzek międzynarodowych dokonanych przez skarżącą w 2002 r. Zdaniem skarżącej należy wziąć pod uwagę nie łączny obrót ze świadczenia usług w zakresie przeprowadzek międzynarodowych, ale obrót z usług, które mogą być rozsądnie związane – w sposób bezpośredni lub pośredni – z naruszeniami, których się dopuściła.

53 Skarżąca wskazuje, że nieproporcjonalny i niezgodny z prawem charakter metody zastosowanej przez Komisję wynika jednocześnie z proporcji pomiędzy uwzględnioną wartością obrotu i liczbą stwierdzonych naruszeń (18 476 EUR w odniesieniu do skarżącej w stosunku do około 7000 EUR dla Allied Arthur Pierre, Interdean i Ziegler). Co więcej, kwota ta, w wysokości 18 476 EUR, byłaby nieproporcjonalna do wartości usługi przeprowadzki międzynarodowej świadczonej przez skarżącą (4650 EUR).

54 Komisja jest zdania, że argumenty skarżącej są bezzasadne lub bezskuteczne. W momencie gdy Komisja ustali, jakie towary lub usługi pozostają w bezpośrednim lub pośrednim związku z naruszeniem, wartość sprzedaży tych towarów lub usług może być uwzględniana przy ustalaniu podstawowej kwoty grzywny.

Ocena Sądu

55 Skarżąca kwestionuje ustaloną przez Komisję wartość obrotu pozostającą w bezpośrednim lub pośrednim związku z naruszeniem.

56 Wbrew twierdzeniom Komisji niniejszy zarzut nie jest bezskuteczny. Jeżeli bowiem zamiast kwoty 1 441 149 EUR Komisja przyjęłaby w celu obliczenia podstawowej kwoty grzywny wyłącznie wartość sprzedaży, na którą jakoby wpływ miało naruszenie, mianowicie 1% tej kwoty, tj. 14 411,49 EUR, podstawowa kwota grzywny wynosiłaby 18 374,65 EUR i pozostawałby znacznie poniżej pułapu 10% zastosowanego wobec skarżącej w niniejszej sprawie.

57 Natomiast argument, że pod uwagę winna być brana tylko wartość sprzedaży, na którą faktycznie oddziaływało naruszenie, bazuje na błędnej wykładni pkt 13 wytycznych z 2006 r. Niniejszy punkt stanowi, że:

„W celu ustalenia kwoty podstawowej grzywny Komisja uwzględni wartość sprzedaży dóbr lub usług zrealizowanych przez przedsiębiorstwo, mających bezpośredni lub pośredni związek z naruszeniem […]".

58 Przeciwnie do twierdzeń skarżącej, z przepisu tego nie wynika, że w celu obliczenia wartości sprzedaży mającej znaczenie dla sprawy może być uwzględniona wyłącznie wartość sprzedaży wynikająca z przeprowadzek, na które praktyki noszące znamiona naruszenia wywarły faktyczny wpływ.

59 W ten sposób treść pkt 13 wytycznych z 2006 r. odnosi się do „sprzedaży […] mających bezpośredni lub pośredni związek z naruszeniem", a nie „sprzedaży, na które naruszenie wywierało wpływ". Sformułowanie pkt 13 dotyczy zatem sprzedaży zrealizowanych na rynku właściwym. Wynika to ponadto w jasny sposób z niemieckiej wersji pkt 6 wytycznych z 2006 r., w którym mowa jest o „Umsatz auf den vom Verstoß betroffenen Märkten" (sprzedażach zrealizowanych na rynkach, których dotyczy naruszenie). A fortiori, pkt 13 wytycznych z 2006 r. nie dotyczy wyłącznie przypadków, w których Komisja dysponuje dowodami z dokumentu na popełnienie naruszenia.

60 Taka wykładnia jest poparta celem wspólnotowych reguł konkurencji. Wykładnia proponowana przez skarżącą oznaczałaby, że w celu ustalenia podstawowej kwoty grzywien wymierzanych w sprawach dotyczących karteli Komisja byłaby zobowiązana w każdym przypadku zidentyfikować indywidualne sprzedaże, na które kartel ten miał wpływ. Tego rodzaju obowiązek nie został nigdy sformułowany przez sądy Unii i nic nie wskazuje na to, by Komisja miała zamiar przyjąć na siebie takie obowiązek w wytycznych z 2006 r.

61 Poza tym z utrwalonego orzecznictwa wynika, że część obrotu pochodząca ze sprzedaży towarów, których dotyczy naruszenie, może być właściwą wskazówką co do rozmiaru naruszenia na danym rynku (wyrok Trybunału z dnia 7 czerwca 1983 r. w sprawach połączonych od 100/80 do 103/80 Musique Diffusion française i in. przeciwko Komisji, Rec. s. 1825, pkt 121). W szczególności, obrót osiągany ze sprzedaży towarów będących przedmiotem ograniczającej praktyki stanowi okoliczność obiektywną, która pozwala na właściwe określenie szkodliwości tej praktyki dla normalnej konkurencji (wyroki Sądu: z dnia 11 marca 1999 r. w sprawie T-151/94 British Steel przeciwko Komisji, Rec. s. II-629, pkt 643; z dnia 8 lipca 2008 r. w sprawie T-50/03, Saint-Gobain Gyproc Belgium przeciwko Komisji, niepublikowany w Zbiorze, pkt 84). Zasada ta została powtórzona w wytycznych z 2006 r.

62 Wynika stąd, że dane liczbowe przedstawione przez skarżącą, mianowicie proporcje pomiędzy uwzględnioną wartością obrotu a liczbą stwierdzonych naruszeń, są pozbawione znaczenia. Ponadto w sprawach dotyczących karteli, które ze swej natury są poufne, jest nieuniknione, że niektóre dowody na okoliczność każdego z przejawów praktyk antykonkurencyjnych nie zostaną ujawnione. W niniejszym przypadku jest rzeczywiście niemożliwe znalezienie dowodów dotyczących każdej z przeprowadzek, na którą wpływ miał kartel.

63 W rezultacie należy oddalić zarzut drugi.

3. *W przedmiocie zarzutu trzeciego, dotyczącego braku zróżnicowania*

Argumenty stron

64 W ramach zarzutu trzeciego skarżąca powołuje się na naruszenie zasad proporcjonalności i równego traktowania w wyniku zastosowania jednolitej 17-procentowej stawki, odzwierciedlającej ciężar naruszenia, zgodnie z pkt 19 wytycznych z 2006 r.

65 Skarżąca zarzuca Komisji, iż ta obliczyła grzywnę, stosując wobec wszystkich przedsiębiorstw tę samą 17-procentową stawkę za ciężar naruszenia oraz kwotę dodatkową w celu odstraszenia, nie uwzględniając roli, jaką przedsiębiorstwa te odgrywały w kartelu, oraz charakteru praktyk, w których uczestniczyły. Fakt, iż wszystkie przedsiębiorstwa zostały potraktowane w sposób identyczny, podczas gdy znajdowały się w sytuacjach w oczywisty sposób różnych, skutkował tym, że skarżąca została ukarana w sposób stosunkowo bardziej surowy niż przedsiębiorstwo, które, jak ustalono, odgrywało istotną rolę w kartelu. W ten sposób stosunek pomiędzy podstawową kwotą grzywny a liczbą stwierdzonych naruszeń wynosił 23 462 EUR w odniesieniu do skarżącej i wyłącznie 6736 EUR w stosunku do Allied Arthur Pierre. W sytuacji gdy naruszenia dopuściło się wiele stron, Komisja ma obowiązek uwzględnić względny ciężar naruszenia każdego z uczestników kartelu. Zdaniem skarżącej różne role, jakie odgrywają strony uczestniczące w kartelu, wymagają, by Komisja traktowała te strony w sposób zróżnicowany.

66 Komisja twierdzi, że ostatecznie nałożona na skarżącą grzywna jest już „wyjątkowo niska" ze względu na pułap grzywny. Tak więc nawet jeśli wysokość grzywny została skorygowana z powodów przywołanych przez skarżącą, grzywna nie może podlegać znacznemu obniżeniu. Ponadto Komisja kwestionuje twierdzenia skarżącej.

Ocena Sądu

67 Na wstępie należy wskazać, że koncepcja, iż pomiędzy liczbą dowodów z dokumentu potwierdzających popełnienie naruszenia przez skarżącą a odsetkiem, który odzwierciedla ciężar jej naruszenia, powinna istnieć liniowa zależność, jest błędna. W sprawach dotyczących karteli, poufnych ze swej natury, jest nieuniknione, że niektóre dowody na okoliczność każdego z przejawów praktyk antykonkurencyjnych nie zostaną ujawnione, zwłaszcza w sytuacji, gdy Komisja nie przeprowadziła kontroli w lokalach skarżącej.

68 Jeśli chodzi natomiast o brak zróżnicowanego traktowania, pozostaje odesłać do uwag Sądu przedstawionych przy okazji rozpatrywania trzeciego zarzutu podniesionego w sprawie T-204/08 Team Relocations przeciwko Komisji, pkt 80 i następne tego wyroku, oraz do drugiego zarzutu Gosselin w sprawie T-208/08 Gosselin przeciwko Komisji, pkt 124 i następne tego wyroku. Niemniej jednak należy stwierdzić, że w niniejszej sprawie zastosowanie pułapu 10% spowodowało już bardzo istotne obniżenie grzywny. Bowiem podczas gdy podstawowa kwota grzywny została ustalona na 1,83 mln EUR, nałożona na skarżącą kwota grzywny wyniosła 395 000 EUR. W tych okolicznościach nie sposób przyjąć, by inna ocena wagi naruszenia, która winna być dokonana przed zastosowaniem pułapu, mogła powodować obniżenie ostatecznej kwoty grzywny. Ze względu na charakter popełnionego przez skarżącą naruszenia część wartości sprzedaży określona w zależności od stopnia wagi naruszenia powinna bowiem, na podstawie pkt 23 wytycznych z 2006 r. znajdować się w „górnym przedziale skali". W konsekwencji nawet przy założeniu, że Sąd, wykonując swe nieograniczone prawo do orzekania uzna, iż ustalając wagę naruszenia oraz kwotę dodatkową należy zastosować stawkę 15,1% – podstawowa kwota grzywny będzie wynosić 1,63 mln EUR, a zatem wciąż będzie znajdować się zdecydowanie poniżej pułapu.

69 W zakresie, w jakim skarżąca twierdzi, że względny ciężar jej udziału w kartelu jest mniejszy niż innych zaangażowanych przedsiębiorstw, argument przedstawiony na poparcie tego twierdzenia nie może w tych okolicznościach wpływać na wysokość ostatecznej kwoty nałożonej grzywny.

70 Dlatego też należy oddalić zarzut trzeci.

4. *W przedmiocie zarzutu czwartego, dotyczącego nałożenia grzywny maksymalnej wysokości*

Argumenty stron

71 W ramach tego zarzutu skarżąca powołuje się na naruszenie zasad proporcjonalności i równego traktowania, ponieważ Komisja nałożyła na nią grzywnę w maksymalnej wysokości przewidzianej rozporządzeniem nr 1/2003, mianowicie 10% obrotu zrealizowanego w poprzednim roku gospodarczym.

72 Zdaniem skarżącej fakt, że zastosowanie pułapu spowodowało tak znaczne obniżenie grzywny, mianowicie z 1,83 mln EUR do 395 000 EUR, już samo w sobie wskazuje na nierozsądny i nieproporcjonalnych charakter sposobu ustalania grzywny przez Komisję. Ponadto Komisja naruszyła zasady proporcjonalności i równego traktowania, nakładając na skarżącą grzywnę maksymalnej wysokości przewidzianej w stosunku do podmiotu odgrywającego ograniczoną rolę w ramach kartelu i o niewielkim wpływie na rynek.

73 Komisja jest zdania, że zarzut ten jest pozbawiony niezależnego zakresu przedmiotowego.

Ocena Sądu

74 Należy stwierdzić, że niniejszy zarzut, dotyczący nałożenia grzywny w maksymalnej wysokości, jest pozbawiony niezależnego zakresu przedmiotowego w stosunku do innych zarzutów dotyczących kwoty grzywny. Sam fakt, że grzywna ostatecznie wymierzona skarżącej wynosi 10% jej obrotu, podczas gdy odsetek ten jest niższy w przypadku innych uczestników kartelu, nie może stanowić naruszenia zasady równego traktowania i zasady proporcjonalności. Skutek ten jest bowiem nierozerwalnie związany z wykładnią pułapu 10% wyłącznie jako progu ograniczającego, który jest stosowany po ewentualnym obniżeniu grzywny z powodu okoliczności łagodzących lub zasady proporcjonalności.

75 Jednak pomnożenie kwoty ustalonej na podstawie wartości sprzedaży przez liczbę lat udziału w naruszeniu może oznaczać, że w ramach wytycznych z 2006 r. zastosowanie pułapu 10% przewidzianego w art. 23 ust. 3 rozporządzenia nr 1/2003 jest obecnie raczej regułą niż wyjątkiem dla każdego przedsiębiorstwa, które prowadzi swą działalność głównie na jednym rynku i które uczestniczyło w kartelu dłużej niż rok. W takim przypadku każde zróżnicowanie na podstawie wagi naruszenia lub okoliczności łagodzących nie będzie już mogło wpływać na wysokość grzywny, która została ograniczona w celu utrzymania na poziomie 10%. Brak zróżnicowania w odniesieniu do końcowej kwoty grzywny, która z niego wynika, stanowi trudność w świetle zasady indywidualizacji kar i sankcji, która jest nierozerwalnie związana z nową metodologią. Brak ten może wymagać od Sądu, by wykonywał on w pełni przysługujące mu nieograniczone prawo orzekania w konkretnych przypadkach, w których zastosowanie wyłącznie wytycznych z 2006 r. nie pozwala na stosowne zróżnicowanie. W niniejszej sprawie Sąd uznał jednak, że okoliczność taka nie zachodzi w niniejszym przypadku (w tym względzie zobacz również pkt 81 i następne).

76 Należy zatem oddalić zarzut czwarty.

5. *W przedmiocie zarzutu piątego, dotyczącego okoliczności łagodzących*

Argumenty stron

77 W ramach ostatniego zarzutu skarżąca powołuje się na naruszenie zasady ochrony uzasadnionych oczekiwań, równego traktowania oraz na błąd w ocenie, jaki Komisja popełniła, nie uwzględniając żadnej okoliczności łagodzącej.

78 Skarżąca jest zdania, że spełnia ona wszelkie wymogi, aby zostały uznane niektóre dotyczące jej okoliczności łagodzące, określone w pkt 29 wytycznych z 2006 r. W szczególności zaprzestała ona wszelkiego udziału w naruszeniu od momentu pierwszej interwencji Komisji; jej udział w naruszeniu był bardzo ograniczony; podjęła ona rzeczywistą współpracę z Komisją, dostarczając jej każdorazowo wszelkich koniecznych i użytecznych danych. Poza tym nie kwestionowała ona okoliczności faktycznych oraz wykazała ogromną dyskrecję w trakcie postępowania, reagując w ograniczony sposób na pismo w sprawie przedstawienia zarzutów oraz nie uczestnicząc w rozprawie. Jej postawa była zatem zgodna z oczekiwaniami wobec przedsiębiorstw, które zamierzają skorzystać z ugody na podstawie obwieszczenia Komisji w sprawie prowadzenia postępowań ugodowych w związku z przyjęciem decyzji na mocy art. 7 i 23 rozporządzenia Rady (WE) nr 1/2003 w sprawach kartelowych (Dz.U. 2008, C 167, s. 1) i rozporządzenia Komisji (WE) nr 622/2008 z dnia 30 czerwca 2008 r. zmieniającego rozporządzenie (WE) nr 773/2004 w odniesieniu do prowadzenia postępowań ugodowych w sprawach kartelowych (Dz.U. L 171, s. 3).

79 Komisja podaje w wątpliwość argumenty skarżącej. Poza tym ocenia ona, że zarzut ten nie może być w żaden sposób użyteczny dla skarżącej, ponieważ z powodu zastosowania w stosunku do niej pułapu grzywna nałożona na Putters była już „niezwykle niska".

Ocena Sądu

80 Podobnie jak w ramach trzeciego zarzutu, Komisja podważa użyteczność zarzutu podniesionego przez skarżącą. W tym względzie należy stwierdzić, że w niniejszej sprawie obniżenie kwoty grzywny z powodu uwzględnienia okoliczności łagodzących nie może de facto spowodować obniżenia końcowej kwoty grzywny. Zważywszy bowiem na fakt, iż zastosowanie pułapu 10% spowodowało już bardzo istotne obniżenie grzywny, a także zważywszy na charakter okoliczności łagodzących, na które powołuje się skarżąca, Sąd, wykonując swe uprawnienie do nieograniczonego orzekania, jest zdania, że uwzględnienie tych okoliczności, które winno było mieć miejsce przed zastosowaniem pułapu, nie może prowadzić do obniżenia końcowej kwoty grzywny. Tym samym, jak słusznie wskazała Komisja, nawet jeśli obliczenie grzywny zostało z powodów przytoczonych przez skarżącą dostosowane, grzywna nie może zostać obniżona jeszcze bardziej. Raz jeszcze: skutek ten jest nierozerwalnie związany z interpretacją pułapu 10% wyłącznie jako progu ograniczającego, stosowanego po ewentualnym obniżeniu grzywny ze względu na okoliczności łagodzące.

81 Tytułem uzupełnienia Sąd zbada jednak argumenty podniesione przez skarżącą.

82 Po pierwsze, skarżąca wskazuje, że zaprzestała ona wszelkiego udziału w naruszeniach od momentu pierwszej interwencji Komisji. Prawdą jest, że pkt 29 tiret pierwsze wytycznych z 2006 r. przewiduje, iż podstawowa kwota grzywny może zostać obniżona, jeżeli dane przedsiębiorstwo przedstawi dowód na okoliczność, że położyło kres naruszeniu od momentu pierwszej interwencji Komisji. Niemniej jednak kolejne zdanie precyzuje, że „[n]ie odnosi się to jednak do tajnych porozumień lub praktyk (w szczególności karteli)". Komisja zatem słusznie uznała, iż nie chodzi w tym przypadku o okoliczność uzasadniającą obniżenie grzywny.

83 Jeśli chodzi, po drugie, o twierdzenie skarżącej, że jej udział w naruszeniu był bardzo ograniczony, należy wskazać, że Komisja dysponuje w odniesieniu do tego przedsiębiorstwa dowodami na piśmie dotyczącymi 78 konkretnych przypadków prowizji i pozornych kosztorysów. Prawdą jest, że omawiane naruszenie ewoluowało w czasie oraz że porozumienia na piśmie, które stosowano podczas pierwszego etapu naruszenia, zostały następnie zaniechane. W konsekwencji proporcja wartości sprzedaży, którą należy uwzględnić na podstawie pkt 19 wytycznych z 2006 r., mogła ulegać zmianom w czasie. Okoliczność ta może również uzasadniać obniżenie kwoty grzywny z powodu okoliczności łagodzących.

84 W konsekwencji należy uznać, że zachowania, w których uczestniczyła skarżąca, nie stanowiły naruszeń o mniejszej wadze niż porozumienia na piśmie w sprawie ustalania cen lub ustalania cen ad hoc w odniesieniu do konkretnych przeprowadzek. Wbrew twierdzeniom skarżącej pozorne kosztorysy i prowizje miały bowiem również wpływ na ceny (zob. pkt 28 powyżej). Tym samym w okolicznościach tej sprawy fakt, iż skarżąca nie uczestniczyła w spotkaniach o anytkonkurencyjnym celu, nie ma znaczenia dla oceny wagi naruszenia, skoro kartel funkcjonował za pomocą mechanizmów, które sprawiały, że nie było potrzeby odbywania takich spotkań.

85 Odnosząc się, po trzecie, do współpracy z Komisją, na którą to współpracę powołuje się skarżąca, oraz do faktu, iż nie kwestionowała ona okoliczności faktycznych, należy wskazać, że zgodnie z ustaleniami wynikającymi z motywów 592 i 594 zaskarżonej decyzji współpraca ze strony skarżącej ograniczyła się do udzielenia odpowiedzi na pytania dotyczące struktury przedsiębiorstwa oraz informacji gospodarczych. Skarżąca nie dostarczyła z własnej inicjatywy żadnych dowodów dotyczących naruszenia. Poza tym – inaczej niż w komunikacie Komisji z dnia 18 lipca 1996 r. dotyczącym nienakładania grzywien lub obniżenia ich kwoty w sprawach dotyczących karteli (Dz.U. C 207, s. 4) – komunikat w sprawie współpracy z 2002 r. nie przewidywał obniżenia wysokości grzywny ze względu na samo niekwestionowanie prawdziwości okoliczności faktycznych. W konsekwencji Komisja miała podstawy, by uznać, że żadna z tych okoliczności nie uzasadniała obniżenia kwoty grzywny.

86 Wreszcie skarżąca twierdzi, po czwarte, że jej postawa była zgodna z oczekiwaniami wobec przedsiębiorstw, które zamierzają skorzystać z ugody. W tym miejscu należy jednak stwierdzić, że rozporządzenie nr 622/2008 dotyczące postępowań ugodowych w sprawach kartelowych weszło w życie dopiero w lipcu 2008 r., podczas gdy zaskarżona decyzja pochodzi z marca 2008 r., a pismo w sprawie przedstawienia zarzutów zostało przedstawione skarżącej w październiku 2006 r. W związku z tym rozporządzenie to nie znajduje zastosowania w niniejszej sprawie. W każdym razie w niniejszej sprawie nie stosowano postępowania przewidzianego w tym rozporządzeniu.

87 Wynika stąd, że ostatni zarzut skarżącej należy oddalić.

88 Wobec tego, że wszystkie zarzuty skarżącej zostały oddalone, skarga powinna zostać oddalona w całości.

W przedmiocie kosztów

89 Zgodnie z art. 87 § 2 regulaminu postępowania przed Sądem kosztami zostaje obciążona, na żądanie strony przeciwnej, strona przegrywająca sprawę. Ponieważ skarżąca przegrała sprawę, należy obciążyć ją kosztami, zgodnie z żądaniem Komisji.

Z powyższych względów

SĄD (ósma izba)

orzeka, co następuje:

1) Skarga zostaje oddalona.

2) Putters International NV zostaje obciążona kosztami postępowania.

Papasavvas Wahl Dittrich

Wyrok ogłoszono na posiedzeniu jawnym w Luksemburgu w dniu 16 czerwca 2011 r.

Podpisy

Spis treści

Okoliczności faktyczne ..... II - 3734

1. Przedmiot sporu ..... II - 3734

2. Skarżąca ..... II - 3735

3. Postępowanie administracyjne ..... II - 3735

4. Zaskarżona decyzja ..... II - 3736

Przebieg postępowania i żądania stron ..... II - 3740

Co do prawa ..... II - 3741

1. W przedmiocie zarzutu pierwszego, dotyczącego udziału skarżącej w złożonym i trwałym kartelu ..... II - 3741

Argumenty stron ..... II - 3741

Ocena Sądu ..... II - 3742

W przedmiocie anytkonkurencyjnego charakteru prowizji i pozornych kosztorysów ..... II - 3743

W przedmiocie pojęcia jednolitego i ciągłego naruszenia ..... II - 3744

W przedmiocie kwalifikacji omawianego zachowania noszącego znamiona naruszenia ..... II - 3745

— W przedmiocie istnienia ogólnego planu realizującego wspólny cel ..... II - 3745

— W przedmiocie zamierzonego przyczyniania się przez skarżącą do realizacji ogólnego planu ..... II - 3747

— W przedmiocie wiedzy skarżącej na temat zachowań noszących znamiona naruszenia ..... II - 3748

2. W przedmiocie zarzutu drugiego, dotyczącego obliczenia kwoty podstawowej grzywny ..... II - 3749

Argumenty stron ..... II - 3749

Ocena Sądu ..... II - 3750

3. W przedmiocie zarzutu trzeciego, dotyczącego braku zróżnicowania ..... II - 3753

Argumenty stron ..... II - 3753

Ocena Sądu ..... II - 3754

4. W przedmiocie zarzutu czwartego, dotyczącego nałożenia grzywny maksymalnej wysokości ..... II - 3755

Argumenty stron ..... II - 3755

Ocena Sądu ..... II - 3756

5. W przedmiocie zarzutu piątego, dotyczącego okoliczności łagodzących ..... II - 3757

Argumenty stron ..... II - 3757

Ocena Sądu ..... II - 3758

W przedmiocie kosztów ..... II - 3760